

Вук О. Є.,
аспірант кафедри англійської мови
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

МЕТАФОРИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ФЕНОМЕНУ ЧАСУ В АНГЛОМОВНОМУ ІРЛАНДСЬКОМУ ПОЕТИЧНОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ПАТРИКА КАВАНАХА)

Анотація. Робота розглядає способи метафоричної репрезентації феномену часу у творах англomовного ірландського поета Патріка Каванаха. Феномен часу розглядається як універсальна категорія людської когніції, що має нейрофізіологічну діяльність як базис своєї метафоричної репрезентації у мові. У роботі розглядаються лексичні одиниці, які кодують часові проміжки, утворюють відповідні лексичні концепти. Досліджуються метафоричні кореляції із залученням визначених номінативних одиниць на позначення часового досвіду та простежуються основоположні концептуальні метафори часу.

Ключові слова: феномен часу, концептуальна метафора, нейронна метафора, нейрофізіологічний механізм, концепт, номінативні одиниці.

Постановка проблеми. Феномен часу та перцепція часового досвіду людиною була та залишається предметом розвідок у царинах філософії, фізики, нейрофізіології та лінгвістики, що визначає фундаментальність цього поняття у численних аспектах антропоцентричних досліджень. На нинішньому етапі лінгвокогнітивних розвідок існування метафоричного мислення та розуміння концептуальної метафори (далі – КМ) як одного з його базових інструментів видається неспростовним. Водночас механізми дії метафоричного мислення як такого, що має свою основу у нейрофізіологічних процесах, є досить новим напрямком когнітивних досліджень. Окрім того, метафорична репрезентація феномену *часу* в англomовній ірландській поезії досі не була предметом лінгвістичних розвідок. Тому вважаємо за необхідне застосувати холистичний підхід до розгляду мовної реалізації цього феномену у зазначеному контексті. Холистичний підхід у дослідженні способів вербалізації екзистенційних феноменів у нашій роботі визначається **принципом інтеграції**, який наголошує на важливості врахування та поєднання інформації із мовних, міжмовних і кризьмовних царин дослідження, уніфікованого ставлення до різних вимірів мовних структур, і **принципом природності**, який наполягає на тому, що мова за умови адекватного аналізу є зрозумілою із погляду семіологічної та інтерактивної функції, а також біологічної, когнітивної та соціокультурної основоположності [15, с. 47]. Наша робота розглядає феномен *часу* як універсальну категорію людської когніції та вбачає нейрофізіологічну діяльність як базис його метафоричної репрезентації у мові. Ментальна репрезентація вказаного феномену – концепт ЧАС – розглядається як один із екзистенційних феноменів, що формує складову частину тріадного відношення ПРОСТІР – ЧАС – ЛЮДИНА, є однією із осей екзистенційних координат, щодо якої людина ідентифікує себе та визначає власне місце у середовищі свого існування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У парадигмі лінгвістичних досліджень поняття часу стало предметом розвідок А. Вежбицької, В. Еванса, Дж. Лакоффа, М. Джонсона,

С. Даффі та вітчизняних когнітивних лінгвістів Н.Д. Арутюнової, А.М. Приходька, Є.В. Бондаренко.

Відповідно до теорії семантичних праймів Вежбицької ЧАС належить до універсальних концептів, властивих мовам [20, с. 56, 97]. У роботах Лакоффа та Джонсона ЧАС класифікується як базовий концепт [14, с. 128], у Ленекера – це базовий домен, когнітивно нескоротний (*cognitively irreducible*), тобто такий, який не можна звести до більш фундаментальних понять, вивести чи аналізувати у інші концептуалізації [15, с. 44]. Таке положення демонструє синонімічність термінів **семантичних праймів** Вежбицької, **базових доменів** Ленекера та **базових концептів** Лакоффа і Джонсона. Базові домени розглядаються як царини потенціалу досвіду, у межах яких можуть виникати концептуалізації чи окремі концепти [15, с. 45].

Еванс називає *час* частиною людського досвіду, оскільки він є фундаментальною частиною операцій свідомості [9, с. 78]. У нашому дослідженні важливим є розподіл на **первинні та вторинні лексичні концепти**. **Первинними є лексичні концепти**, котрі належать до загальних аспектів когнітивної обробки інформації людиною, тобто до досвіду темпоральних процесів, таких як тривалість, одночасність, темпоральна точка – момент, зараз та ін. Досвід такого типу можна віднести до основоположних перцептивних механізмів, що мають нейрофізіологічну основу, тому такі концепти можна вважати універсальними категоріями, які будуть спільними для багатьох мов світу. Натомість **вторинні лексичні концепти** утворюватимуть культурні конструкти та будуть культурно специфічними, оскільки процес концептуального удосконалення протікатиме під безпосереднім впливом соціо-культурного середовища [9, с. 79].

Приходько відносить ЧАС до **концептів логіко-філософського порядку**, універсальних **нерегулятивних** ментальних утворень [5 с. 51]. ЧАС розглядається як **концепт-категорія**, що має **параметричні** властивості, тобто такі, що мають кількісні та якісні показники, належить до **нерегулятивних концептів**, тобто позбавлених прескриптивних інтенцій. Категорія ЧАСУ належить до концептів із послабленою образністю, але водночас містить чимало етноспецифічних рис і є «концептуально-значущим фігурантом певної лінгвокультури» [5, с. 26, 47, 50].

Фундаментальність часу як об'єктивного фізичного явища, тобто універсального феномену, з одного боку, та суб'єктивність його сприйняття і наступна репрезентація мовними засобами, з іншого, дає підстави говорити про дуалізм природи часу, що знаходить відлуння у дослідженнях сучасних когнітивних лінгвістів. Є.В. Бондаренко розуміє **дуалізм** часу як феномен, який зумовлюється властивостями когнітивної діяльності людини й орієнтований, з одного боку, на фізичні процеси

зовнішніх тіл (тобто зміни їх станів), а з іншого – на значущі події людського життя [2, с. 56]. Одним із критеріїв художнього мислення визначено асоціативність, яка лежить в основі метафоричного омовлення часового досвіду [3, с. 23].

Серед ряду метафоричних виразів на позначення часо-просторових відношень Еванс виокремлює метафори **Рухоме Его / Moving Ego** та **Рухомий Час / Moving Time**. У метафорі **Рухоме Его** час розуміється як тло, на якому рухається суб'єкт часового досвіду, Его. У метафорі **Рухомий Час** ряд подій рухається від майбутнього до минулого відносно нерухомого спостерігача [8; 9, с. 84–85; 7, с. 5]. Концептуалізація часу як тла, пейзажу чи дороги, через яку рухається спостерігач, присутня в окреслених Лакоффом і Джонсоном КМ **ЧАС СТАЦІОНАРНИЙ І МИ РУХАЄМОСЯ КРИЗЬ НЬОГО / TIME IS STATIONARY AND WE MOVE THROUGH IT** [13, с. 44] та сформульованих пізніше моделях **РУХОМИЙ СПОСТЕРІГАЧ / MOVING OBSERVER** [14, с. 183] та **моделі Шляху людини** Арутюнової [1, с. 53]. Інверсована модель, у якій спостерігач постає у ролі пацієнса, а час є агенсом, рухомим потоком, концептуалізовано у КМ типу **ЧАС ЦЕ РУХОМИЙ ОБ'ЄКТ / TIME IS A MOVING OBJECT** [14, с. 43], сформульованій пізніше КМ **РУХОМИЙ ЧАС / MOVING TIME** [14, с. 181], та **моделі Потoku часу** [1, с. 53–54].

Попередні дослідження темпорального досвіду засвідчують універсальність цього феномену та його антропоцентризм. Також погодженою є думка про культурну специфічність концепту ЧАС та функціонування метафор двох типів у його лінгвістичних репрезентаціях – **Рухомий Час** і **Рухоме Его**. Водночас більшість лінгвокогнітивних розвідок зосереджено на репрезентації концепту ЧАС через номінативні одиниці, що містять лексему *time*, або ж зосереджуються на одній із граней питання – універсальність категорії, її етноспецифічність чи метафорична репрезентація. Холістичний погляд на культурно-специфічну репрезентацію метафоричних корелятивів феномену *час* і нейрофізіологічне підґрунтя його існування досі не потрапляло у фокус досліджень.

Мета статті – дослідити способи метафоричної репрезентації феномену *часу* у поетичних творах англомовного ірландського поета Патріка Каванаха. Цей феномен розглядається як універсальне екзистенційне утворення, принцип існування якого базується на нейрофізіологічній діяльності й отримує специфічне наповнення у межах англомовної ірландської спільноти.

Виклад основного матеріалу. Феномен *часу* є абстрактним, аморфним, важкодоступним чуттєвому сприйняттю та водночас реальним досвідом [9, с. 78]. Філософсько-антропологічні концепції виводять зміст цього поняття «із природи людини, процесу її самореалізації у культурі та історії, її життєвотворчості» [6, с. 710]. Теорія ньютонівського часу розглядає цей феномен як фундаментальну структуру універсуму, тобто виміру, незалежного від послідовних подій [18]. У парадигмі досліджень із фізики феномен часу формує четверту вісь екзистенційних координат у чотиривимірній математичній моделі Простір – Час (Spacetime) Мінковського [19, с. 99].

Процес концептуалізації полягає у когнітивній обробці інформації. В основі ментального досвіду лежить нейробіологічна діяльність, тому до процесу концептуалізації можна наблизитися або з погляду феноменології, або ж із позиції процесу обробки інформації, що лежить в її основі [15, с. 31]. Лінгвістичні свідчення дають матеріал для виконання першого завдання, для виконання ж другого необхідні нейрологічні

та клінічні дослідження, МРТ-зображення, психолінгвістичні експерименти які, на жаль, рідко доступні вітчизняним когнітивним лінгвістам. Водночас на нинішньому етапі можливо встановити вірогідні кореляції між феноменологічним рівнем і рівнем обробки інформації.

Феноменологічні прояви часового досвіду можна окреслити змінами середовища, пов'язаного з циклічністю пір року, людського життя та побутових дій. Прояви такої циклічності доступні чуттєвому сприйняттю, є предметом досвіду та мають мовну репрезентацію.

На рівні обробки інформації категорії *простору*, *часу* й *орієнтації людини* у них вважаються фундаментальною когнітивною функцією. Орієнтація визначається як регулювання між суб'єктом і сформованою ним внутрішньою репрезентацією зовнішнього світу. Людина локалізує себе щодо просторових орієнтирів і часових подій, що надає дані для формування когнітивних мап царин ментального **простору**, **часу** та **людини** [7, с. 4]. Нейрофізіологічні дослідження свідчать про те, що орієнтація у просторі, часі та локалізація людини у них репрезентується спорідненими та взаємодіючими когнітивними системами. Водночас ці системи неідентичні та можуть бути розділені на підсистеми, специфічні для кожної царини [17], що дає підстави говорити як про окремі концепти ЧАС, ПРОСТІР, ЛЮДИНА, так і про їх інтеграцію.

Застосування розрахунків нейронних процесів до результатів досліджень когнітивної лінгвістики та втіленої когніції дали поштовх до створення напрямку **нейронної теорії мови** [10; 12, с. 4], розвитку **нейронно обчислюваної теорії метафори** [16] та подальшої розробки нейронної мережі (*neural circuitry*), необхідної для думки і мови [12, с. 4]. У цій теорії **примітивні концепти** та **базові метафори** формують комбінації, які утворюють комплексні системи абстрактної думки. На рівні тексту комплексні комбінації численних лінгвістичних метафор формують комплексні абстрактні значення. **Нейронна теорія метафори** відштовхується від положення про те, що як конкретна, так і абстрактна думка обробляються певними мережами головного мозку, тому обидві мають фізичну природу. Це положення виносить конкретне й абстрактне на один базис. Якщо **теорія концептуальної метафори** представляє абстрактне у рамках конкретного, то **теорія нейронної метафори** поєднує одну нейронну мережу з іншою, цим самим формулює уніфіковану теорію [12, с. 5].

Людський мозок структурований тисячами мереж, які мапують втілені метафори й утворюють широкую концептуальну систему. Їх робота відбувається переважно несвідомо. Ці мережі асиметрично мапують окремі частини головного мозку, що дозволяє патернам мислення зв'язувати їх та, відповідно, характеризувати різні форми метафоричної думки. Такі мережі відображають реальний, фізичний, соціальний досвід і водночас мають метафоричне наповнення. За умови спільності фізичного досвіду у межах різних соціокультурних утворень мережі також будуть спільними. Вони засвоюються через досвід і закріплюються механізмами нейронного навчання [12, с. 5].

Розгляд номінативних одиниць (далі – НО) на позначення феномену *часу* дозволяє окреслити границі базових поняттєвих характеристик концепту ЧАС. Лексичні значення виокремлених НО на позначення відрізків часу поза межами контексту формують ядро концептуального утворення ЧАС, визначають складові компоненти концепту й утворюють прототипні уявлення про його склад.

Концептуальне утворення ЧАС є комплексною сутністю, що містить окремі компоненти – часові проміжки. Лексичні одиниці на позначення часових проміжків згруповані на базі темпоральної суміжності й опредмечуються через концептуалізацію вислову як такого, що позначає одиниці темпорального досвіду (*grouping and reification*) [15, с. 105]. Темпорально суміжні відрізки часу відрізняються за масштабом та обсягом (*scope and scale*), а також за характером властивостей, які проявляються у фокусі лексичної репрезентації. Під терміном «фокус» розуміємо лінгвістичну репрезентацію певного об'єму концептуального контенту та його розташування на задньому чи передньому плані (*in background or foreground*) [15, с. 57].

Беручи до уваги перший критерій – масштаб та обсяг, – розглядатимемо феномен часу як утворення, що, користуючись термінологією Еванса, можемо співвіднести із терміном **первинного концепту**. В англійських ірландських поетичних текстах НО, що входять до концептуального простору ЧАС, можна розподілити на такі категорії: **добові зміни** (*Morning, Dawn, Evening, Night, the days*), **сезонні зміни** (*October, October-coloured, April-watery, January, April, July, June, May, March, November, September morning, Summer, Autumn day, Summer morning*) – ця категорія охоплює риси, притаманні сезонним змінам, важливим у фермерському господарстві ірландської спільноти, темпоральний обсяг розширений до значущих сільськогосподарських періодів; **темпоральні зміни людського життя** (*youth, future, today, years, six months, a hundred years*); **космологічний час, часові мікроутворення** (*Timeless, Time, Half-moments*) – ця категорія є специфічною, оскільки її обсяг в одному випадку розширений до масштабів універсуму, у другому – позначає суб'єктивно сконструйоване часове мікроутворення. В обох випадках у фокусі лексичних виразів перебуває властивість феномену часу позначати абстрактне поняття, концептуалізація якого не може бути зведена до втіленого розуміння.

У контексті поетичних творів набуває семантичне наповнення внаслідок концептуального удосконалення феномену **часу**, на нашу думку, визначається двома факторами: з одного боку це характер творчого переосмислення концепту ЧАС, з іншого – лінгвокультурна специфіка, властива текстам за авторством Патріка Каванаха як представника англійської ірландської лінгвоспільноти. В англійській ірландській ККС концептуальний простір ЧАС осмислюється в межах умовних підкатегорій:

концепт ЧАС як дискретна сутність. Дискретний час поділяється на окремі часові проміжки, часто асоційовані зі значущими періодами у фермерській діяльності, або ж маркований часовими орієнтирами, що позначають циклічні зміни природного середовища;

час асоційований із біоритмами людини, досвідом буття у широкому розумінні, зокрема минулим, майбутнім, старінням, молодістю.

континуальний час, сприйняття якого не вкладається у типові категорії циклічності, хронологічності; асоціюється із нескінченністю, поняттями, що перебувають поза межами парадигми людського життя.

НО на позначення дискретного часу у ірландській ККС реалізовану у КМ такого типу: ЧАС ЦЕ ЛЮДИНА – *Morning ... waking in a Mucker fog* [23, с. 95]; *If ever a summer morning should find me* [22]; *October playing a symphony* [23, с. 19]; *Evening at the cross-road* [23, с. 6]; *Summer's apron* [20]; *October creaks the rotted mattress* [23, с. 44]; *rather stupid June* [23, с. 5];

the bright shillings of March [23, с. 8]; ЧАС ЦЕ ВЛАСТИВІСТЬ – *black eternity of April clay* [23, с. 11], *July sun* [23, с. 35]; *apple-ripe September morning* [23, с. 68]; *October-coloured weather* [23, с. 10]; *April-watery moon* [23, с. 37]; *Christ comes with a January flower* [23, с. 66]; *On Raglan Road of an Autumn day* [23, с. 83]; *clayey hours* [23, с. 20]; ЧАС ЦЕ ФІЗИЧНИЙ ОБ'ЄКТ – *The snipe of Dawn fell like a whirring stone* [23, с. 26]; *to hold momentarily November in the woods* [23, с. 108].

Серед НО цієї категорії слід відзначити такі, що складаються з атрибутивного модифікатора й іменника; вони, в свою чергу, можуть бути поділені на дві підкатегорії. У першій часовий період виступає модифікатором феномену природи – *April clay, July sun, April-watery moon, October-coloured weather, Summer's apron*. У другій підкатегорії часовий період модифікується лексичною одиницею на позначення фермерського процесу – *clayey hours, apple-ripe September morning*. Тобто у цих підкатегоріях відбувається профілювання семантичних характеристик різного типу. Коли траєктором виступає НО на позначення часового проміжку, модифікатор частково набуває його семантичного значення, наприклад, у НО *clayey hours* (траєктор підкреслений) часовий проміжок години отримує фрагмент значення *вологий, липкий*; у НО *apple-ripe September morning* темпоральний відрізок *вересневий ранок* набуває значення *яблуковий, стиглий, запашний* та інших характеристик, асоційованих із перцептивним сприйняттям у людини стиглих яблук. У профілюванні темпоральної характеристики у НО, де відрізок часу є модифікатором, а ядерний компонент вербалізований іменником, саме іменник отримує фрагменти значення НО на позначення часового відрізка. Характерним є використання у цій функції НО, що позначають календарні зміни. Відповідно, частина значення, що переноситься на траєктор – прототипне лексичне значення, закладене у семантику НО, – *July sun* лексична одиниця *липневе* асоційована зі значеннями *спекотне, літнє, ясне*; у НО *January flower* іменник *квітка* отримує значення *морозна, холодна, сніжна*. Тобто, у НО, де часовий проміжок виступає у функції атрибутивного модифікатора, прототипне лексичне значення поширюється на ядерний компонент і, навпаки, у НО, де часовий проміжок виступає у функції ядерного компонента (траєктора), лексичне значення зазнає зміни під впливом атрибутивного модифікатора. НО першого та другого типів є метафоричними корелятами, за основу яких визначаємо КМ ЧАС ЦЕ ВЛАСТИВІСТЬ.

Семантика НО, які утворюють концепт ЧАС, асоційований із переосмисленням минулого, теперішнього та майбутнього людини, свідчать про значне переважання поняттєвих складових частин *старість, старіння та минуле* в англійській ірландській ККС. Плинність буття реалізується у тексті через такі КМ: ЧАС ЦЕ ЛЮДИНА – *A year passed and another hurried* [23, с. 36]; *But Time's long silver hand has touched our brows* [23, с. 3]; *youth passing* [23, с. 120]; *the days slipped by* [23, с. 33]; *watch the years run back* [23, с. 43]; МАЙБУТНЄ ЦЕ ВІЗУАЛЬНИЙ ОБ'ЄКТ – *The mirage // That was my future* [23, с. 104]; МАЙБУТНЄ ЦЕ МИНУЛЕ – *I listened to them it was a hundred years from now // And I was dead* [23, с. 105]; ЧАС ЦЕ ПТАХ – *the birds of the years* [23, с. 38]; ЧАС ЦЕ ФІЗИЧНИЙ ОБ'ЄКТ – *six months behind life* [23, с. 39]; ЧАС ЦЕ ТЯГАР – *Battered by time and weather* [23, с. 3]; *tiring years* [23, с. 145]; *my nineteen years weigh heavily on my feet* [23, с. 120].

Позначення плинності та лінійності часу реалізується через вживання дуративних дієслів – *pass, slip, run*. Неможливість

сприймати час органами чуття компенсується використанням лексичних одиниць, пов'язаних із зображенням, видимістю – *mirage, vision*; деколи пов'язане із кольором сивини – *silver hand, my hair is white*. Часові зміни як свідчення закінчення відведеного людині віку пов'язані у свідомості з ознаками старості та старіння, такими як втома, відчуття тягаря, тощо. Ці ознаки реалізуються у тексті за допомогою лексичних одиниць *tiring, battered, weigh heavily*.

Час як аморфна сутність, непов'язана із виявами природи чи будь-яким чином емпірично закріплена, реалізується у КМ таких типів: ЧАС ЦЕ ЛЮДИНА – *To fight with tyrants Love and Life and Time* [23, с. 68]; *Time // Has its own work to do* [23, с. 106]; *the knees of time* [23, с. 34]; ЧАС ЦЕ ПРОСТІР – *snatch out of time* [23, с. 119]; *above time* [23, с. 120]; *spacious time* [23, с. 133]; *time stretched* [23, с. 32]; *half-moments of paradise* [23, с. 37]; ЧАС ЦЕ МІСЦЕ – *The Bedlam of Time* [21]; ЧАС ЦЕ СВЯЩЕНИК – *only Time can bless* [23, с. 43].

Семантика НО на позначення аморфного часу свідчить про реалізацію цього вияву концепту головним чином у категорії простору, місця та в межах концепту ЛЮДИНА (гіпонім – СВЯЩЕНИК). Кожен із зазначених орієнтирів надає концепту ЧАС точку фіксації, яка дозволяє його осмислити у категоріях, доступних чуттєвому сприйняттю. Водночас семантика НО на позначення т. зв. аморфного часу свідчить про його концептуалізацію як утворення вищого порядку, тобто такого, якого неможливо досягнути у межах виявів доступних чуттєвому сприйняттю.

Висновки. Феномен *часу* є фундаментальним та універсальним когнітивним утворенням, має дуальну природу, орієнтовану як на концептуалізацію зовнішніх виявів, так і на омовлення внутрішнього осмислення темпорального досвіду. Абстрактність характеру поняття, асоціативність та образність функціонують як джерело метафоричної репрезентації. Лексичні метафори на позначення темпорального досвіду мають за основу КМ ЧАС ЦЕ ПРОСТІР і ЧАС ЦЕ ЛЮДИНА, що підтверджує попередні дослідження. Концептуалізація феномену *часу* у тріадному відношенні ЧАС – ПРОСТІР – ЛЮДИНА доводить нейрофізіологічний базис інтеграції категорій. Типовою рисою є втілений характер лексичних метафор. В англійській ірландській ККС ЧАС концептуалізується як агенс, який здатен рухатися, діяти, перетворювати, чинити перешкоди, здійснювати тиск. Друга за частотністю концептуалізована форма часу – це ПРОСТІР, закритий чи відкритий (контейнер), у межах якого метафорично розміщує себе людина. ЛЮДИНА має роль пацієнта, є отримувачем дії, об'єктом перетворення та виконує пасивну роль. Культурно-специфічну концептуалізацію мовних репрезентацій феномену *часу* було знайдено у формі КМ ЧАС ЦЕ ВЛАСТИВІСТЬ. Причини такого типу мовної репрезентації можемо пояснити властивістю часових проміжків демонструвати феноменальні характеристики темпорального досвіду, доступні для сенсорного сприйняття. Результати нашої роботи підтверджують існування базових КМ і водночас відкривають культурно-специфічні способи метафоричної репрезентації феномену *часу* в англійському ірландському поетичному тексті. Водночас розширення кола пошуку у роботах більшої кількості англійських ірландських авторів дасть можливість дати більш повний звіт щодо культурної специфіки темпорального досвіду та способів його репрезентації у поезії.

Література:

1. Арутюнова Н.Д. Время: модели и метафоры. Логический анализ языка. Язык и время. М.: Индрик, 1997. С. 51–61.
2. Бондаренко Е.В. Дуальность времени в англоязычной картине мира (на примере темпоральных лексем в британском поэтическом дискурсе). Мова і культура: XX Міжнародна наукова конференція ім. проф. С. Бураго. Київ, 20–24 червня 2011 р. 2011. Т. 147 («Філософія мови і культури»). С. 49–55.
3. Бондаренко Е.В. Когнитивная метафора времени в британском поэтическом дискурсе 20-го в. Вестник Челябинского государственного университета. «Филология. Искусствоведение». 2008. № 30 (131). Вып. 26. С. 23–29.
4. Бондаренко Е.В. Матричное моделирование. Дуальность времени в англоязычной картине мира: монография. Х.: ХНУ имени В.Н. Каразина, 2014. 304 с.
5. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск: Белая Е. А., 2013. 307 с.
6. Філософський енциклопедичний словник / уклад. В. І. Шинкарук. Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАНУ, 2002 Київ: Абрис, 2002. 742 с.
7. Boroditsky L. Metaphoric structuring: understanding time through spatial metaphors. *Cognition*, 2000. Apr 14. № 75 (1). P. 1–28.
8. Duffy S., Evans V. The top trumps of time: Factors motivating the resolution of temporal ambiguity. *Language and Cognition*. 2017. № 9 (2). URL: https://research.birmingham.ac.uk/portal/files/25993817/Duffy_Evans_Top_Trumps_Time_Language_Cognition_2016.pdf.
9. Evans V., Green M. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
10. Feldman J., Narayanan S. Embodied meaning in a neural theory of language. *Brain Lang*. 2004. № 89. P. 385–392. DOI: 10.1016/S0093-934X(03)00355-9.
11. Lakoff G. Mapping the brain's metaphor circuitry: metaphorical thought in everyday reason. *Frontiers in Human Neuroscience*. 2014. Vol. 8. 958 p. URL: <https://www.frontiersin.org/article/10.3389/fnhum.2014.00958DOI=10.3389/fnhum.2014.00958>.
12. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press, 2003. P. 276.
13. Lakoff G., Johnson M. *Philosophy in the Flesh*. New York, NY: Basic Books, 1999. 627 p.
14. Langacker R.W. *Cognitive Grammar: A basic introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2008. 562 p.
15. Narayanan S. KARMA: Knowledge-Based Action Representations for Metaphor and Aspect. UC Berkeley dissertation, 1997. 290 p.
16. Peer M., Salomon R., Goldberg I., Blanke O., Arzy S. Brain system for mental orientation in space, time, and person. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*. 2015. № 112 (35). P. 11072–11077. URL: <http://doi.org/10.1073/pnas.1504242112>.
17. Rynasiewicz R. Newton's Views on Space, Time and Motion / Johns Hopkins University. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, 2004. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/newton-stm/>.
18. Schroder U.E. *Special Relativity*. World Scientific: Science, 1990. 228 p.
19. Wierzbicka A. *Semantics: Primes and universals*. Oxford University Press, UK, 1996. 504 p.

Джерела ілюстративного матеріалу:

20. Каванах Патрик. URL: [http://wikilivres.ru/Зимой_\(Каванах/Еремеев\)](http://wikilivres.ru/Зимой_(Каванах/Еремеев)).
21. Каванах Патрик. URL: [http://wikilivres.ru/Превыше_мирского_\(Каванах/Еремеев\)](http://wikilivres.ru/Превыше_мирского_(Каванах/Еремеев)).
22. Kavanagh Patrick On an Apple-Ripe September Morning. URL: <https://www.poemhunter.com/poem/on-an-apple-ripe-september-morning/>.
23. Kavanagh Patrick. *Selected Poems*. Penguin Books, 1996. 204 с.

Буек О. Е. Метафорическая репрезентация феномена времени в англоязычном ирландском поэтическом тексте (на материале работ Патрика Каванаха)

Аннотация. Работа рассматривает способы метафоричной репрезентации феномена времени в творчестве англоязычного ирландского поэта Патрика Каванаха. Феномен времени рассматривается как универсальная категория когниции человека, основа метафорической репрезентации в языке которой располагается в нейрофизиологической деятельности. Работа рассматривает лексические единицы, которые кодируют отрезки времени и составляют соответствующие лексические концепты. Рассматриваются метафорические корреляты, содержащие вышеуказанные номинативные единицы, и на их базе прослеживаются основоположные концептуальные метафоры времени.

Ключевые слова: феномен времени, концептуальная метафора, нейронная метафора, нейрофизиологический механизм, концепт, номинативные единицы.

Vuiek O. Metaphoric representation of phenomenon time in English language Irish poetic text (based on the works of Patrick Kavanagh)

Summary. The paper investigates the means of metaphoric representation of phenomenon time in the English language Irish poetry by Patrick Kavanagh. The phenomenon time is viewed as a universal category of human cognition. Its metaphoric representation in language is based on neural circuitry of the brain. The paper singles out lexical units, which encode segments of temporal experience and form corresponding lexical concepts. It further analyses metaphoric expressions constituted by the nominative units and highlights conceptual metaphors as their basis.

Key words: phenomenon time, conceptual metaphor, neural metaphor, neural mechanism, concept, nominative units.